

Geen requiem

*'Jullie hebben nooit honger gekend'
hoorden onze ouders koud aan wal
omdat ze niet dol op hutspot waren
Ze aten wat de Hollandse pot
verschafte en na jaren pension
bakten ze op een dag in eigen keuken
vol vreugde hun nasi nostalgie
met trassi. Veel knoflook. Pedis*

*Op school was er alleen een tweede
wereldoorlog in Europa geweest en had
die de andere kant van de wereld
overgeslagen of met rust gelaten
Dus vroegen we niks want er viel niets
te vragen. Onze ouders zwegen en legden
hun verleden in hutkoffers op zolder
Niet echt op slot. De sleutels slingerden
rond in dromen. Of doken plotseling op*

*Onze moeder deed haar best om alles
te vergeten. Ze sprak niet over de pap
van stijfsel. Hoe ze hun leven waagden
door de fotoalbums in het vrouwenkamp
stiekem te bewaren. Telkens op een
andere plek. Ze vergat de angst van
haar oudste zus. Veertien. Gedwongen
tot plezier. Hoe ze halsstarrig weigerde
ook toen ze dreigden haar familie
kwaad te doen. De mannen bedienen
met sterke drank zonder zelf te drinken
Dorst. Andere meisjes die zich gewillig
lieten pakken zeiden dat zij het ook
moest doen want zo erg was het niet
Zo erg nog niet. De handen van de
vijand op hun borsten en hun billen
Hoe ze alleen maar kon denken
aan vluchten maar niet wist waar naar
toe. Bij de deur stond een bewaker
En hoe ze toch ontkwam
Waar onze oma over zweeg
Behalve dat een sterke wil wint*

*We hoorden over de gekko die
gekko riep. Niet over de broertjes
van twaalf. Een kamp alleen voor
jongens. Dat een moeder vocht om
haar zoon en werd geschopt. Ook
kinderen moesten kijken. Tellen in
die vreemde taal. Eigen woorden
verboden. Aantreden op bevel. Hun
nummer zeggen in vreemde klanken
Dat ze moesten buigen. Vele malen
per dag. Geslagen als hun hoofd niet
diep genoeg boog naar de grond uit
respect voor een vijand die er plezier
in had te vernederen wie nog niet liet
zien dat ze al genoeg vernederd was*

*Onze moeder vertelde wel: dat ze
moest werken aan de omheining in de
hete zon. Dat hun kindervingers het
bamboevlechtwerk vlotter repareerden
dan volwassen vrouwen
En dat scholen waren verboden*

*Daarom leek haar tweede wereldoorlog
ook ons zo erg nog niet*

Ze vertelde trots van de rokken die ze maakte van stropdassen omdat ze geen jurken hadden maar wel kleren van mannen die er niet meer waren. Dat ze stiekem in het begin nog ringetjes en kettinkjes ruilden voor rijst, en later zeep voor suiker. Dat er een zware straf stond op handelen door het bilik hek met mensen buiten. Steeds minder om te ruilen. Dat haar zus in de groei zoveel honger had dat ze haar en haar zusjes de pap uit de mond had gelepeld. De restjes weg gegrist als je even niet keek En dat je niemand, alleen je zus nog kon vertrouwen. Ze heeft wel verteld van de duiven die boven het kamp vlogen omdat de oorlog eindelijk afgelopen was Maar dat er meteen een nieuwe was begonnen met nog meer angsten omdat je nooit wist waar en wie de vijand was

En dat ze bijna vijftien was en niet meer kind. De oude vijand bewaakte tegen nieuwe

Het kamp werd van gevangenis thuis

*Onze vader worstelde met zijn eigen
spoken die 's nachts uit de hutkoffers
op zolder kropen om te dansen in zijn
vermoeide kop. Slapen werd weelde
Overdag kon hij vergeten wat hij toen
had moeten zien. Hoe ze werden
gedwongen in een kring een vriend
van hoog te laten vallen en hoe ze
met onderlinge blikken een manier
verzonnen. Net doen of je gooit
Een been een arm wat langer
vast. En hoe dat in een kring met
vreemden door de vijand weer werd
afgestraft. De vriend bleef leven
een ander viel. Zijn nek gebroken
Hoe zijn broer met honkbalknuppel
werd gemold omdat hij stiekem kleding
bij hun moeder bracht. Hoe ze opeen
gepropt als broodnodige of overbodige
vracht nooit wisten of er een eind-
bestemming was.
Hoe hij op een krijgsgevangenen-
schip in het ruim met zijn ooms zat te
praten. De torpedering*

*Hoe hij zag dat het hoofd van zijn
beste vriend met een bijl door midden
werd gespleten omdat de reddingsboei
niet met gevangenen werd gedeeld
Hoe er geen tijd meer was. Hoe hij niet
kon zwemmen en toch moest springen
Hoe zijn drie ooms verdronken. En ook
zijn neef. Hoe hij aan een drijvende
kist kon hangen. Rond dreef. Acht of
negen uren lang. Hoe hij anderen in de
oceaan hoorde roepen. Alle talen. Help
help. Tolong tolong. Velen om hun
moeder. Mama. Mother. Hoe de haaien
kwamen. Het bloed. Het donker. Het
zinkende schip. Dat een boot van de
vijand kwam om mannen op te pikken
Dat hij van geluk mocht spreken. Iemand
had het touw om zijn voet geknoopt. Zo
bleef hij hangen. Hoe anderen via zijn
lijf naar redding klommen*

*Hij als laatste
Hoe hij meteen werd geslagen omdat
hij van vermoeidheid viel*

*Hoe de vijand anderen achterliet om
nooit meer op te halen. Hoe in slaap
gevallen drenkelingen terug in de
oceaan werden gesmeten. Dat
iedereen van de vijand een koekje
kreeg maar dat het zijne naar
iemand naast hem ging
De ene of de andere indo, ze zagen
geen verschil. Die schrokte gulzig
Zijn vragende maag. Allemaal
halfnaakt nat. Met een doekje
voor zijn schaamte door oerwoud en
opnieuw een boot. Alweer een boot
Water om en in de boot. De angst
te zinken. Wie slaapt
wordt overboord gegooid.*

*Dag in dag uit een dodenspoor
Dag in dag uit. Een dodenspoor*

*Dat de vijand niet vertelde dat er
na de gouden spijker vrede was
Dat het hem verbaasde dat ze
niet zo streng meer straffen
En dat de beulen in de nacht als
dieven waren weggeslopen. Dat
iemand zei: de oorlog is echt
afgelopen. Maar dat was vaker
gehoopt, gezegd
totdat er chocolade uit de hemel
viel en sigaretten. Dozen vol*

*Op de radio zong een nieuwe vijand
het vertrouwde volkslied echter niet
Het blauw was weg. Wel wit en rood*

*En dat daarna nog veel meer oorlog
volgde.*

*'Jullie hebben de oorlog niet mee-
gemaakt' hoorden ze vaak hun
mond gesnoerd als ze snakten
naar rijst, niet met melk boter
suiker, maar met sajoer rindoe
kankoeng kampoeng, desnoods
met alleen ketjap en tjeplok
Misschien was onze oorlog zo
erg nog niet, dachten onze ouders
Soedah laat maar. En ze slikten
zuurkool als zoete koek. Zwegen.*

Marion Bloem, 29 Juni 2009 t.g.v. de 15 augustus herdenking

De Stichting Herdenking 15 Augustus 1945 en het Indisch Herinneringscentrum Bronbeek hebben het gedicht van Marion Bloem in 2010 in boekvorm uitgebracht. Exemplaren zijn, zo lang de voorraad strekt, tegen betaling van de portiekosten verkrijgbaar via het Indisch Herinneringscentrum Bronbeek.

Indisch Herinneringscentrum
BRONBEEK

